5 bani exemplarul. - Anul XXXII. - N-rul 262

ICGB

Marți 23 Septembrie 1914

ABONAMENTE
ROMÂNIA: Lei 4.65 / 9.15 / 18.— — STRĂINĂTATE: 3 luni Lei 10.- / 6 luni 20.- / Un an 40.-

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

ANUNCIURI
PAGINA III
Linia corp. 7 Bani 50
Idem pag IV „ 40
Inserții și reclame 3,50 linia
Anunțuri sau informațiuni mortuare după mărime dela 60–150 lei

Redacția și Administrația: — București — 11, Brezoianu, 11

Scrisori din Turcia

Turcia și atitudinea României. - Inchiderea Dardanelelor Ziua de 18 Septembrie

Constantinopol, 19 Sept.

Intrebam eri pe un distins bărbat de stat otoman, ce crede despre atitudinea guvernului otoman și cum judecă limbajul presei otomane față de România, mi-a declarat următoarele:

Pot să-ți spun că soarta Turciei este legată oarecum de a cea a statului român. Orice mișcare, orice schimbare în atitudinea României ne interesează în ultimul grad; *o intrare în acțiune a Romaniei alături cu Tripla-Înțelegere înseamnă ruina Turciei.* Și dacă o parte a presei turcești din Capitală a ținut, zilele din urmă, un limbaj cam aspru la adresa României, să nu se crează că turcii au nutrit sau nutresc sentimente dușmănoase față de poporul român. Noi, turcii, am crezut încă dela declararea războiului general, că Romania, dat fiind tratatul de alianță ce există între ea și puterile TripleiAliante, va lupta alături de Austria și Germania. Și dacă nu ne-a surprins faptul că România s'a declarat neutră, lucru care l'a făcut și Italia, nu putem să ne închipuim cum România poate să intre în acțiune contra aliaților ei de până eri.

Cât timp România va fi neutră, pacea din Balcani poate fi asigurată și toate statele din Balcani nu se vor putea mișca provocând un nou război balcanic."

*

Impresia și neliniștea cauzată în primul moment de închiderea Dardanelelor a dispărut întru câtva, când s'a aflat adevărata cauză care a determinat guvernul otoman să ia aceasta măsură. Intr'adevăr, după cum am arătat în precedenta mea corespondență, scurtul comunicat al prefecturei porturilor nu spunea nimic asupra motivelor închiderei strâmtoarei. Publicul îngrijat a crezut că Turcia e pe punctul de a eși din neutralitate și e ușor de înțeles cum toată lumea era neliniștită. Acum însă când se știe ceeace a determinat închiderea Dardanelelor, opinia publică s'a cam liniștit. Flota engleză și cea franceza încă dela începerea războiului își plimbă unitățile navale în apele turcești dela intrarea Dardanelelor oprind și percheziționând orice vas de comerț străin care intră și ese din Dardanelt. Unul torpilor turc care a încercat să iasă puțin din Dardanele i s'a pus în vedere că va fi scufundat sau capturat dacă nu va intra imediat în strâmtoare sau dacă va mai îndrăzni să facă vreo eșire.

Aceste incidente au determinat pe turci să închidă cu totul canalul strâmtoarei.

In același timp Sublima Poartă a pus în vedere reprezentanților marilor Puteri ce nu va reveni asupra măsurei luate până când flota anglo-franceză nu se va depărta de intrarea strâmtoarei lăsând libera trecere a vaselor de comerț. Se crede că în curând Dardanelele vor fi redeschise vaselor de comerț.

Până atunci traficul călătorilor și mărfurilor se face prin punctul Dedeagaci.

Un tren pleacă din gara Capitalei până la Dedeagaci, iar de acolo pasagerii și mărfurile sunt transbordate pe vapoarele cari așteaptă în acel port.

In ceeace privește Bosforul toate svonurile despre o eventuală închiderea a acestei strâmtori sunt nefundate. Vasele de comerț intră și ies în mod regulat prin Bosfor urmând, bine înțeles, zona lăsată liberă pentru trecerea vaselor.

Vaporul „Regele Carol" care a sosit eri în portul nostru n'a trebuit să aștepte mai mult cu 5 minute pentru îndeplinirea tuturor formalităților.

*

Cu începere de eri, 18 Septembrie, s'au abrogat toate capitulațiunile de cari se bucurau străinii și instituțiile străine din Turcia. Primele două fapte au fost: majorarea taxei vamale cu 4 la sută și închiderea tuturor oficiilor poștale străine. Cu începere de eri toate mărfurile cari intră în Turcia vor plăti taxa vamală. de 15 la sută *ad valorem*. Eri dimineață toate localurile unde erau instalate pocstele străine au fost închise și firmele date jos. E vorba ca în aceste localuri să se instaleze, sucursale ale oficiului poștal central din Stambul. De asemenea cu începere de eri toți străinii aflători în Turcia precum și toate casele de comerț străine vor fi supuse la plata impozitului zis *temetu*. In ceeace privește privilegiile judiciare de cari se bucurau străinii, oficiosul „Tanin' spune că, până la elaborarea unei proceduri la fel cu cele existente în celelalte state, străinii vor putea să se judece la consulatele respective. Comisiunea însărcinată pentru elaborarea diferitelor regulamente a găsit de cuviință ca străinii să nu fie judecați pentru moment conform legilor otomane în vigoare azi, și consiliul de miniștrii a adoptat punctul de vedere al comisiunei.

Naum Apostolescu

GERMANII

caută să se dezvinovățească de cauzele și ororile războiului

Berlin, 20 (sosită 21). — Apel către națiunile civilizate! Ca reprezentanți ai științei și artei germane, noi, subsemnații, protestăm în mod solemn în fața lumei civilizate în contra minciunilor și clevetirilor, de care se servesc dușmanii noștri spre a încerca să atingă buna și dreapta cauză a Germaniei.

In teribila luptă, care ne-a fost impusă și care amenință existența noastră, mersul evenimentelor se însărcinează să refuteze această propagandă mincinoasă, care anunță numai înfrângeri germane. Se tot lucrează spre a se denatura adevărul și a ne face odioși. In contra acestor intrigi protestăm cu indignare și glasul nostru este cel al adevărului. E falș că Germania a provocat acest război: nici poporul, nici guvernul, nici Impăratul german nu au vrut acest război. Până în ultimul moment, până la limitele posibilității, Germania a luptat pentru menținerea păcei. Lumea întreagă va judeca după probele date de documentele autentice că dese ori, timp de 26 ani, Impăratul Wilhelm al II-lea a salvgardat pacea, fapt recunoscut de chiar dușmanii noștri. El uită că acest împărat (pe care au îndrăzneala să-l numească Atila) a fost mulți ani, obiectul batiocurilor lor din cauza dragostei sale pentru pace. Dar, când a fost amenințat și atacat de trei mari Puteri, poporul nostru s'a ridicat ca un singur om.

E falș că noi am violat într'un mod criminal neutralitatea Belgiei: avem proba irecuzabilă că Franța și Anglia, sigure de complicitatea Belgiei, erau hotărîte să o violeze chiar ele. Din partea noastră, ar fi un adevărat suicid dacă nu i-am fi luat înainte.

E falș că soldații noștri ar fi atins viața și bunurile unui singur cetățean belgian fără a fi fost silit la acest pas prin cruda necesitate a apărarei legitime. Cu toate avertismentele noastre, populația belgiană nu a încetat de a trage cu trădare, în contra trupelor noastre, mutilând pe răniți, ucizând pe medici. Nu s'ar putea comite o mai mare infamie decât de a tăinui atrocitățile acestor asasini și de a considera ca o crimă dreapta pedeapsă, la care germanii au fost siliți să-i supună, ca pe niște banditi.

Nu e adevărat că trupele noastre ar fi distrus Louvain, în mod brutal. Atacați în mod perfid de către o populație furioasă, soldații noștri au fost siliți, cu mare durere în inimă, să facă uz de represalii și să bombardeze o parte din oraș. Cea mai mare parte din Louvain e neatinsă: vestita primărie e intactă; cu sacrificiul vieților lor, soldații noștri au apărat-o în contra incendiului.

Dacă în acest război teribil, opere de arte au fost distruse sau vor mai fi, oricare german va regreta această pierdere. Dar, fără a fi mai prejos de oricare alt neam, cu toată dragostea noastră pentru artă, refuzăm în mod energic să admitem păstrarea operelor de arte cu prețul înfrângerilor armatelor noastre.

Nu e adevărat că, în acest război călcăm în picioare dreptul ginților. Soldații noștri nu comit acte de nedisciplină, nici cruzimi, pe când în Prusia orientală pământul nostru e udat cu sângele femeilor și al copiilor, pe câmpurile de luptă din vest proectilele dum-dum, sfâșie pe soldații noștri viteji.

Nu e adevărat că lupta în contra a ceeace se numește militarismul nostru nu e îndreptată în contra culturei noastre. Fără militarismul nostru civilizațiunea noastră de multă vreme ar fi fost nimicită. Pentru protecțiunea ei s'a născut militarismul în țara noastră, expusă ca nici una alta la invaziuni cari s'au repetat din veac în veac. Armata și poporul german nu fac de cât una. In acest simțimânt de unire fraternizează azi 70 de milioane de germani, fără deosebire de cultură, de clasă, de partid; ei declară cu glas tare în fața lumii întregi: inamicii noștri dau mărturie falșă în contra noastră! Voua cari ne cunoașteți și cari ați fost ca și noi păzitorii bunurilor celor mai de preț ale omenirii, vă strigăm: Credeți-ne! Credeți că în această luptă vom merge până la capăt ca popor civilizat, ca popor căruia moștenirea lui Goethe, Beethoven și Kant îi este tot așa de sfântă ca pământul și căminul său! Vă răspundem de aceasta pe numele nostru și pe onoarea noastră!

*

Manifestațiunea poartă 93 de nume dintre cele mai celebre; de exemplu: Adolf v. Bayer; Emil v. Behring; L. Jo Brentano, Justus Brinkmann, Richard Ehmel, Wilhelm Doorpfeld, Paul Ehrlich, Rudolf Eucken, Emil Fischer, Wil. Foerster, Ludwig Fulda, Erhard Hauptmann, Max Klinger Wilh. Roentgen, W. Wundt. (Wolffbureau)

Ştiri de pe teatrul războiului european

Un pluton de infanterie francez adăpostit în dosul unei ridicături

OFENSIVA
rusă continuă cu succes

Petrograd, 20. — *Comunicatul marelui cartier general rusesc zice: Bătălia de la Augustowo a continuat să se desfășoare în cursul zilei de 19 cu mare înverșunare; dușmanul s'a apărat cu energie în pozițiunile sale dela nordul laculuĭ Vigri, făcând atacuri furioase spre Ratșki și Borjimone, silindu-se să dobândească eșirile apusene ale pădurei de la Augustowo și șoseaua Lodze-Șipliski. Prima divizie de cavalerie germană a încercat să oprească ofensiva cavaleriei ruseștĭ și lupta aceasta a început în întunerec; dar curând, escadroanele dușmane, ocolind atacurile noastre au fugit și s'au risipit încercând pierderi mari și târând după ele și infanteria care le susținea.*

Trupele ruseștĭ au ocupat Raigrod și Calvarul din Mariampo.

Au fost lupte neînsemnate în ținutul Kielce, pe malul drept al Vistulei.

In Carpați, trupele ruseștĭ s'au coborît prin valea Nadjaau și au respins, lângă Kikulite un detașament austriac care a pierdut tunurile și mitralierele sale. (A. R.)

Nici un vapor rus
nu a fost pierdut până acum

Petrograd, 20. — Statul-major naval rusesc a publicat comunicatul următor:

De la începutul războiului au circulat zvonuri privitoare la pretinsa pierdere a cutărui sau cutărui vapor rusesc. Anchetele făcute au destăinuit că aceste zvonuri tendențioase proveneau dela niște ziare din țările dușmane, care au de scop să alarmeze publicul.

Statul major rusesc declară că asemenea zvonuri sunt absolut false și că până aci nici un vapor rus nu a fost pierdut, nici chiar stricat. Din cauza silințelor autorităților noastre navale, cu toată superioritatea dușmanului, am dejucat toate proiectele sale și slabele rezultate la care a ajuns sunt: bombardarea farurilor lîa Marea Baltică, bombardarea fără de nici o însemnătate a portului Libau și distrugerea vaporului „Uleaborg".

Statul major termină spunând că cea mai mică informație despre mișcările floteĭ ar putea fi folositoare dușmanului și că prin urmare opiniunea publică trebue să înțeleagă pentru ce se dau atât de puține știri despre mișcările floteĭ. (A. R.)

Presa rusă
ȘI POLITICA BULGARIEI

Petrograd, 20.— **„Russkoe Slovo", comentând politica Bulgarieĭ zice: proiectele pe care Germania le inspiră la Sofia ar compromite viitorul acestei țări.**

Anglia ar fi cerut Bulgarieĭ explicațiunĭ în privința înarmărilor vapoarelor austriace în porturile bulgare. (A. R.)

ROMANIA
ar urma pe Italia dacă aceasta ar eși din neutralitatea sa

Roma, 19 (sosită 20).— Ziarul „Ora" din Palermo într'un articol intitulat „Italia și România" scrie: Guvernul italian crede de cuviință să păstreze neutralitatea vigilentă și armată pe care și-a ales-o până ce nu vor fi amenințate de aproape drepturile și interesele noastre, politice și naționale, atât în Adriatica cât și în Balcani.

In cercurile guvernamentale, acelora cari cred că a persista în neutralitate ar putea să prezinte primejdii grave pentru Italia, li se răspunde arătându-le exemplul Romănieĭ.

Mișcarea ce s'a format în România pentru o acțiune paralelă între țara românească și Italia e judecată ca un fapt politic de mare însemnătate.

Și mai importantă este declarația făcută în repetite rânduri de sferele diriguitoare române, și despre care vorbesc telegramele ce vin din București, cum că România ar urma pe Italia în cazul când aceasta din urmă ar ieși din neutralitatea sa.

O astfel de declarație, de cea mai mare greutate, dă un preț și mai înalt unei eventuale intrări în acțiune din partea Italieĭ.

Nu știm dacă guvernul italian a primit vre-o confirmare oficială asupra unei astfel de atitudini, ce se atribue guvernului român. Dacă ar fi așa, răspunderea hotărîrilor ce le va putea lua d'aici încolo guvernul italian va fi cu mult mai grea, căci Italia va trebui să hotărască nu numaĭ asupra mișcărilor sale, dar și asupra acelora ale României. Cu alte cuvinte, decisiunea Italieĭ va avea un rost îndoit, iar intrarea în acțiune a Italieĭ și a Românieĭ—într'o direcție sau într'alta—ar trage așa de greu în cumpăna războiului, încât se poate afirma că în ziua în care armatele italo-române ar intra în joc, Roma și Bucureștiĭ ar hotărî de soarta Europeĭ. (A. T. Italiană).

Bombardarea Orşovei

Vârciorova, 20 Septembrie.

Azĭ după amiazĭ la orele 3 sârbiĭ au început bombardarea împrejurimilor Orșoveĭ, incendiându-le.

O luptă înverșunată se dă între Tekia și Orșova. Se aud salve și ropote de pușt și mitraliere. Austriacii răspund cu violență.

La orele 6 seara atacul continuă.

Țarul pe câmpul de luptă

Petrograd, 20. (ora 16. — *Impăratul Nicolae al II-lea a plecat spre câmpul de luptă. (A. R.)*

Diferite ştiri

Viena, 20.— Marele ziar parizian „Figaro" reapare la Paris dela 28 Sept. (st. n.) (A. R.)

*

Petrograd, 20.— *Guvernul austriac, neavând încredere în fidelitate a Sokolilor a desconcentrat legiunile Sokolilor. (A R.)*

*

Petrograd, 20.—*Aviatorul francez Poiret a fost decorat cu Crucea militară rusească pentru recunoașterile sale dibace și periculoase în folosul armateĭ ruseștĭ. (A. R.)*

*

Petrograd, 20.— *Crucea roșie japoneză a trimis în Serbia o mare cantitate de material sanitar. (A. R.)*

*

Petrograd, 20.— *Două crucișătoare germane au scufundat în apele din Taiti o veche canonieră franceză dezarmată. (Westnik). (A. R.)*

*

Petrograd, 20.—Agenția Wolffbureau persistând în minciunile sale, anunță că armata afgană înaintează și spre Indiĭ și spre Rusia. (A. R.)

*

Berlin, 20. — *„Berliner Tagblatt" a publicat o proclamație a președintelui clubului egiptean din Geneva, către popoarele din orient, în contra întrebuințărei din ce în ce mai mare a popoarelor mahomedane în armatele franceze și engleze.* (A. R.)

REZISTENŢA
forturilor din Anvers

Londra, 19 (sosită 20). (Oficial). — *Comunicatul oficial belgian din 30 Sept. st. n. zice că bombardarea forturilor din Anvers. anume: Waelhem, Wavre și Sf-ta Ecaterina mai continuă. Lucrările de apărare nu sunt atinse. Infanteria dușmană care a atacat forturile din Liezele și Breenduck a fost silită să se retragă în grabă cu pierderi mari.*

Belgienii sunt încredințați de puterea de rezistență a forturilor din Anvers. (A. R.)

*

Londra, 20. *Oficial.— Comunicatul oficial belgian cu data de 18 Sept. zice: A fost astăzĭ un crâncen duel de artilerie. Mai multe bateriĭ germane care s'au apropiat prea mult de forturile din Anvers au fost distruse.*

Situația e neschimbată. (A. R.)

SOSIREA
noului ministru al Greciei

Aseară a sosit în Capitală d. Psychas, noul ministru plenipotențiar al Greciei.

SITUAŢIA
pe frontul franco-german

Petrograd, 20. — **Comunicatul oficial francez din 19 Sept. ora 23, zice:**

La aripa noastră stângă, un detașament francez care eșise din Arras a fost silit să se retragă la est și la nord din acest oraș. Pe frontul râului Somme, am progresat în direcția localității Albert. Intre Roye și Lassigny, dușmanul a încercat niște atacuri violente care au fost respinse. Calmul domnește pe restul frontului. In împrejurimile orașului St. Mihiel nu mai rămâne nici un dușman. (A. R.)

Austriacii desmint
pregătirile militare la granița italiană

Roma, 19 (sosită 20). — *Intr'o corespondență din Udine, „Gazzetta di Venezia" publicase mai zilele trecute, următoarele știri: Toate drumurile cari din Udine și din Trieste merg la Gorizia (Görz) au fost întreținte cu niște șanțuri largi de 2 metri și jum. și adânci de 3 metri. Deasemenea s'au ridicat lucrări de zidărie deacurmezișul acestor drumuri.*

Statul major austriac și-a înfățișat două eventualități: a unei debarcări de trupe italiene la Trieste, oraș liber, și având în vedere această ipoteză, a creat câmpul întărit cu tranșee din Sesana, Divancea, Basovița; și în al doilea rând, s'a gândit la eventualitatea unei invasiuni din partea Lubianei, pentru care eventualitate a și pregătit apărarea plaiurilor ce înconjură acest oraș.

Câmpul cu șanțuri Sesana-Divancea-Basovița se sprijină de dealurile Carsului, cari se ridică până la munții Coruz și Gran-Castellaro. Golful de Trieste a fost prevăzut cu câteva blockhaus-uri, pe când apele coastelor italiene au fost presărate cu mine, până la Pola.

Chiar și mișcarea trupelor austriace a devenit mai vie în ultimele zile în toată zona de lângă graniță, iar forturile au primit cantitativul necesar de trupe, cu toate că corpurile din Gorizia și din Innsbruck sunt angajate în războiul din Galiția.

Acestor svonuri răspândite de „Gazzetta di Venezia" autoritățile austriace competinte le opun cea mai categorică desmințire. (A. T. I))

Teama de un atac aerian la Londra

Roma, 19 (sosită 20). — *Corespondentul din Londra al ziarului „Giornale d'Italia" telegrafiază, că populațiunea londoneză se teme din ce în ce mai mult de un atac asupra orașului din partea dirijabilelor germane Zeppelin. Soldații se exercitează de pe acoperișurile cazarmelor să tragă cu pușca din jos în sus. In diferitele posturi de gardă militară, cari au fost organizate în jurul Londrei, au fost încercate cu succes mici tunuri menite să tragă în contra dirijabilelor. (A. T. I.)*

Măsuri militare
IN NORVEGIA

Berlin, 20. — Se telegrafiază din Christiania că o ordonanță a guvernului înființează în mai multe districte noui, câte o garnizoană pentru toți cei capabili de a face serviciul militar și care se vor prezenta ca voluntari cu începere dela 1 Noembrie st. n. 1914. (Wolffbureau). (A. R.)

BELGIA

Două țări mici în N. V. Europeĭ, care pot fi model de viață lumeĭ întregĭ, care s'au ridicat și chiar s'au format prin energia locuitorilor și din care în fața grozăvieĭ și măceluluĭ, ce se desfășură azĭ, veacul XX, în Europa, una a rămas neatinsă, Danemarca respectându-i-se neutralitatea; pe când cealaltă, bulevardul de trecere al germanilor spre mările oceanuluĭ Atlantic, deși neutră, a fost arsă, dărâmată, parte înghițită de colosul german.

Și tocmaĭ partea din S. E. acesteĭ țări este colțul unde s'au desfășurat pe scara cea mai mare munca și energia omuluĭ. Această parte cea mai locuită și cea mai bogată din Belgia industrială a fost, prin așezarea sa, drumul cel mare și câmpul de luptă al armatelor din valea Rinuluĭ în valea luĭ Maas (Meusa), Seine și Loire, nefiind muntoasă și ușor de străbătut.

Liège cetatea feruluĭ și a foculuĭ — cum i s'a zis, la marginea Ardenilor, pe Maas, un punct strategic prin așezarea luĭ naturală și foarte industrial, a fost pustiit.

Acest oraș are ateliere de construcțiuni mecanice, de arme, de tunuri și în toată provincia sa multe și colosale uzine. Pe lângă Maas, Ourthe etc. se scoate mult cărbune, sufletul industrieĭ. Aci locomotivele trăgând vagoanele încărcate cu combustibil și metal înfierbântat în fabrici, prin șueratul, sgomotul și fumul lor pare că întunecă privirea.

Călătorul vede deodată cum se scoate fierul și cărbunele, cum se fabrică metalele, cum se lucrează fel de fel de mașinĭ, urmărind aproape toate industriile, care au făcut bogăția și prosperitatea provincieĭ Liège și chiar a întregeĭ țări. Durerea îți apasă sufletul, când azĭ centrele istorice, culturale, industriale nu te mai impresionează poate, prin puterea lor reală, prin trecutul lor, prin desvoltarea economică, prin buna organizare a lucrătorilor, prin cooperativele și mașinile perfecționate.

Acum Belgia e o ruină, un cimitir de orașe și fortărețe. Numărul și armele germanilor au pustiit estul și mijlocul acesteĭ țări cu toată energia, curajul și patriotismul locuitorilor.

In Liège, Malines, Louvain-Bruxelles, înfățișarea e cu totul alta. Ba, chiar Anvers la gura luĭ Escaut, aproape de mare e amenințat de puterea celuĭ mai tare.

Anvers, sufletul comerțuluĭ belgian, care s'a desvoltat cu deosebire la sfârșitul veaculuĭ XV, pe urma orașuluĭ Bruges, cu care rivaliza, a ajuns la cea mai mare însemnătate comercială în timpul reformeĭ.

In trecutul său istoric a decăzut și chiar n'a fost cruțat de olandezĭ, sub stăpânirea lor, ca să nu întreacă portul Amsterdam, fiindcă prospera prin comerțul cu Indiile olandeze.

Astăzĭ este o mare piață pentru traficul internațional, unde se strâng bogățiile particulare, unde se alimentează bogăția publică; este unul din focarele cele mai puternice ale prosperității naționale și activitatea sa se poate compara cu a celor mai mari porturĭ europene.

In tot timpul anuluĭ sute de vase străine se grămădesc în acest port. Aci sosesc mărfurĭ din Indiĭ, din cele 2 Americĭ, din toate insulele bogate și docurile sale par neîncăpătoare pentru cât fi vine de pretutindeni. Fiecare val din Escaut pare că îl dă numaĭ aur sub forma variatelor producțiuni ale pământuluĭ sau ale muncii oamenilor. Pe stradele orașuluĭ se văd: rușĭ, englezĭ, americanĭ etc.

Anvers e format din orașul vechiu cu strade strâmte, cu monumentele cele mai principale și din cel nou, unde populațiunea crește mult și ocupă o întindere mai mare. Portul și chiar brațele luĭ Escaut au fost regulate de belgienĭ. Aci se desfășură activitatea omenească în cel mai măreț cadru, privind cum se descarcă imensele vase venite din America, Australia etc. și cum pornesc încărcările de oameni pentru Indiĭ, Australia etc.; aci sosesc transporturile de carne, animale etc. pentru Anglia; mai departe petrol, pieĭ, cereale etc.; sgomotul apelor și al oamenilor, șueratul mașinilor, scârțâitul osiilor fac o minunată orchestră, ce se aude de la răsăritul soareluĭ până seara.

*

In „Belgique au travail" iată ce povestește un inginer, care a vizitat Belgia:

„Atât cu ajutorul apeĭ cât și al cărbuneluĭ belgianul industriaș a știut să se folosească de bogățiile ascunse ale naturiĭ.

El a știut să-și străbată țara cu căĭ artificiale, legând între ele cele 2 drumurĭ naturale formate de Maas și Escaut; astăzĭ 1640 km. căĭ navigabile sunt pentru Belgia unealta economică de cea mai mare valoare.

Un exemplu: Cele 2 artere ale țăriĭ: Meusa și Escaut, adică bazinul industrial și bazinul maritim, sunt destul de depărtate; o deosebire de nivel de vreo 100 m. arată scoborîrea treptată a podișuluĭ cretos în care Meusa și-a săpat drumul până la câmpia aluvionară care mărginește Marea Nordului. Intre cele două canale Charleroi-Bruxelles și Mons-Conde care sunt căile cele mai apropiate pe unde s'ar putea face legătura navigabilă între cele 2 bazine, diferența de nivel este încă de 90 m. pe o distanță abia de 20 km. Un canal cu stăvilare în aceste condițiunĭ nu e cu putință; n'ar fi în realitate de cât o singură stăvilire cu bazine nenumărate. Cum să se facă atunci pentru a compensa diferența de nivel? Foarte ușor: se vor stabili ascensoare pentru vapoare! Și iată cum pe canalul din centrul țăriĭ au construit 4 ascensoare, ridicând cu 16 m. vapoarele între cele două scocurĭ; restul e compensat prin câteva stăvilare obișnuite. Condus de un inginer al societățiĭ belgiene Cockerill care construise aceste aparate — zice vizitatorul —am văzut cele două ascensoare din Louvière (în regiunea centrală a țăriĭ, bogată în fier și cărbune) depărtare cu 400 m. între ele, mișcate printr'o singură instalare motrice într'un pătrar de oră; în acelaș timp se ridică un vapor din scocul de jos în cel din susul canaluluĭ și se scoboară altul din scocul de sus în cel de jos; deci operațiunea e îndoită.

Infățișarea acestuĭ grozav aparat cu rețeaua de grinzĭ, stâlpĭ, cilindrĭ încrucișațĭ este cea mai impunătoare; mi s'a spus că numaĭ lemnăria a costat 920.000 leĭ.

Principiul funcționăriĭ e simplu. Inchipuiți-vă o balanță, în care veți așeza ținând-o în echilibru câte un vapor în fiecare taler al eĭ. Va fi destul să se adauge o greutate într'unul din talere pentru a strica echilibrul, scoborînd vaporul cu greutatea și ridicând pe celalt. Am zis o simplă balanță, dar ce mărime! fiecare taler este un pod mișcător lat de 6 m. și lung de 45 m. cântărind singur 297 tone; în acest taler sunt 598 tone de apă și 100 tone are vaporul; deci un total de aproape una mie tone sau 1 milion de kilograme de ridicat.

Greutatea care înclină balanța e 74.000 kilograme, care sub forma de 74 m. c. de apă cu ajutorul uneĭ pompe e aruncată în celalt taler și astfel totul merge foarte bine și regulat pe canalul din mijlocul Belgieĭ (canal du centre)".

Nu numaĭ atât! E de admirat în lucrările belgianuluĭ cu ce voință tenace, cu ce pricepere transformă materiile brute în obiecte fabricate și caută sistematic a le pune la îndemâna celuĭ ce are nevoe. Fiindcă țara luĭ e prea mică, fumulțirea căilor navigabile înăuntru ajunge nefolositoare și nu mai fac. Dar din contra, a primi materiile prime și a reexpedia produsele lucrate cu cea mai mică cheltuială sunt condițiunile esențiale pentru belgian, care lucrează numaĭ pentru exportul mărfurilor transformate, pe care trebue să le introducă brute în țară și atunci au desvoltat instalațiunile maritime pentru a înmulți legăturile între mare și centrele manufacturiere. Urmând după exemplul dat de natură, care le-a așezat Anvers, un port, în plin uscat la 88 kilometri departe de mare, industria belgiană va face din Gand — orașul vestit al țesăturilor — centrul uneĭ rețele navigabile, ajungând deodată la mare pe calea către Ostende și Terneuzen, către Franța pe Lys, către Germania pe Escaut etc. —iată secretul în desvoltarea industrieĭ belgiene.

Ca să ajungă vasele ușor, ca să reînvieze un oraș industrial în agonie au încercat să înfrâneze valurile mării și de aproape 5 anĭ au inaugurat canalul maritim din Bruges direct la mare, unde au creiat noul port Zee-Brugge (Bruges maritim).

Astfel și-au făcut belgienii țara și plănuesc să îndrepteze albia luĭ Escaut pentru înlesnirea comunicațiunĭ.

*

Pentru studiul mecanicei e destul să vedem în Liège ce fel de școală au întemeiat. Școala mecanică e o operă filantropică, industrială și socială, ce se datorește inițiativeĭ private și subvenționată și de stat și de provincia cu orașul Liège și de particularĭ. Este sub patronajul Camereĭ de comerț și al burseĭ industriale. Are acum 3 ateliere de potrivire și montaj cu 250 masinĭ pentru scule; atelierul de modelaj; atelierul mașinilor cu 50 mașinĭ perfecționate; o fierărie; săli pentru clase și desen; o sală mâncare, spălătoare, birourĭ, etc., o secțiune de învățământ pentru șoferiĭ de automobile și alta pentru formarea șoferilor și conductorilor mașinelor cu aburĭ pentru industrie și drumul de fier. Toată această admirabilă educațiune profesională, care se face aci, e gratuită. Gratuită și mâncarea odată pe zi. Intr'o țară esențialmente industrială ca Belgia factorul succesuluĭ pentru a lupta cu concurența întregiĭ lumĭ este meseriașul instruit. In Belgia, mică ca întindere, dar mare prin industrie, aceasta e chestiunea de viață orĭ moarte și de aceea meseriașiĭ din Liège au făcut sub conducerea directoruluĭ actual această instituție model. Greutățiĭ destule, fiindcă educațiunea masselor nu e destul de înaintată. Părințiĭ nu-și dau copiiĭ la 12—15 anĭ la școală fiindcă îĭ folosesc pentru câștigul familieĭ și de aceea le-au dat și masa la 12 ore gratuit.

Directorul școaleĭ zice: „Luptăm și în câțiva anĭ vom constitui sâmburele pe care trebue să se sprijine viitorul regiuniĭ noastre". Tot prin stăruința și asocierea locuitorilor au desvoltat și celelalte industriĭ, a lânei, a sticleĭ, etc., ajungând o țară industrială al cărei viitor economic e strâns legat de munca și îndemânarea lucrătorilor, carĭ bine pregătiți vor lucra în viitor mult mai ușor, cu mașinĭ din ce în ce mai perfecționate și mai